

забезпечити лише розмаїттям і комплексністю використаних форм, у той час як тести дозволяють виявити лише загальнотеоретичні знання з предмета. Тому доцільно поєднувати письмовий, усний та тестовий контроль знань, пропонуючи майбутнім фахівцям економічного профілю завдання різного характеру.

Висновки з дослідження і перспективи подальшого розвитку у наміченому напрямку. Підсумовуючи, маємо зазначити, що використання тестів має чимало переваг, а саме: економія часу і психологічних ресурсів викладача та студента, ефективне визначення рівня оволодіння студентом фактичними знаннями з дисципліни тощо. Слід також відзначити, що на зміну формальним, спрощеним методам діагностики знань майбутніх фахівців бажаним є використання комплексних систем, які водночас забезпечують і об'єктивність оцінювання знань студентів, і їх мотивацію до плідної роботи упродовж всього періоду навчання. Запровадження саме комплексного об'єктивного оцінювання контролю знань має вагоме значення. У цьому випадку дуже важливою є правильна оцінка кожного виду діяльності студентів.

Введення комплексного контролю знань має багато прерогатив, зокрема: системність і об'єктивність оцінювання організує та дисциплінує студента, сприяє формуванню наполегливості й цілеспрямованості, дозволяє оцінити кожний вид діяльності, спонукає студента наполегливо працювати.

Отже, вирішення проблеми підвищення якості освіти, підготовки конкурентоспроможних фахівців економічного профілю на сучасному етапі передбачає необхідність вдосконалення системи оцінювання навчальних досягнень та впровадження комплексного підходу щодо контролю, перевірки та оцінки навчальних знань студентів.

Література:

1. Лисак Г.О. Проблема контролю у системі професійної підготовки фахівців // Формування професіоналізму майбутнього фахівця в контексті вимог Болонського процесу: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 22-23 травня 2008 р.). - Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2008. – С. 245-248.

2. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) / За ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. – 147 с.

3. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: Навч. посіб. / М.В. Артюшина, Л.М. Журавська, Л.А. Колесніченко та ін.; За заг. ред. М.В. Артюшиної. – К.: КНЕУ, 2008. – 336 с.

В статье рассматривается проблема контроля знаний в системе профессиональной подготовки будущих специалистов экономического профиля в контексте Болонского процесса.

The problem of the control of knowledge in the system of the future specialists of the economic profile professional training in the context of the Bologna process is considered in the article.

УДК 378.147+371.13

Садова Т. А.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті обґрунтовано можливість застосування системного підходу в педагогічних дослідженнях, охарактеризовано професійну підготовку майбутніх педагогів з позиції системного підходу.

Постановка проблеми. Методологічні проблеми науки завжди виступали як найбільш актуальні питання розвитку психолого-педагогічної думки. Вивчення педагогічних явищ з позицій діалектики дозволяє виявити їх суттєві риси, взаємозв'язки з

іншими соціальними явищами і процесами. У сучасних умовах розвитку освіти й науки роль методології значно зросла, що зумовлено інтегральними процесами в освіті, удосконаленням методів дослідження, посиленням суб'єктивного фактору тощо. Усе це викликає необхідність виділення таких методологічних підходів, які дозволять ефективно організувати дослідження та описати його результати.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На розвиток методології педагогіки в сучасних умовах значний вплив мали праці вчених, які працюють у галузі філософії освіти (Г.Батіщев, В.Біблер, Б.Гершунський, В.Сагатовський, Г.Щедровицький та ін.) та в педагогіці (В.Загвязинський, Ф.Корольов, В.Краєвський, В.Сластьонін та ін.).

Сучасна загальнонаукова методологія педагогіки представлена передусім системним підходом, призначенням якого є вивчення будь-якої педагогічної системи в цілому і ролі окремих компонентів у різні моменти її функціонування. Особливе значення при цьому має взаємодія компонентів окремих систем і поява на цій основі нових, інтегрованих якостей, не властивих окремо взятим компонентам, що утворюють систему.

У працях А.Аверьянова, І.Блауберга, В.Садовського, А.Уймова, А.Цофнаса, Е.Юдіна та ін. проведено глибокий аналіз поняття «система», вивчено специфіку системного дослідження, охарактеризовано коло понять, що всебічно висвітлюють функціонування і взаємодію різних систем. Особливості використання системного підходу для характеристики психолого-педагогічних явищ представлено в дослідженнях психологів (М.Каган, А.Петровський, Г.Суворова, Н.Тализіна, В.Шадриков, М.Ярошевський та ін.) та педагогів (Н.Кузьміна, Ю.Кулюткін, З.Решетова, В.Сагатовський, Г.Сухобська, П.Фролов та ін.). Системний підхід виступив методологічною основою дослідження у низці дисертаційних робіт (О.Глузман, Т.Котик, В.Кушнір, В.Майборода, Г.Нагорна, В.Семиченко, Г.Троцько, В.Чайка та ін.).

Формулювання цілей статті. Термін «системний підхід» – це збірне поняття, що відображає методологічний напрям, який початково виник у галузі біології й технічних знань для вирішення завдань керування складними системами. Широкий системний рух, що охопив наукові й прикладні дослідження з середини 20 століття, став результатом трансформації предмета досліджень. Об'єктом наукового аналізу стали складність і організованість досліджуваних явищ, що виступали як цілісність, тобто як специфічні системи. Сьогодні системність, системний підхід, системне мислення використовуються в усіх сферах діяльності. Системний підхід ґрунтується на дослідженні об'єктів у вигляді систем і в педагогіці спрямований на розкриття цілісності педагогічних об'єктів і явищ, виявлення у них різних типів зв'язків та зведення їх у єдину теоретичну картину. **Метою статті** є дослідження сутності феномену «системний підхід» та обґрунтування можливостей його застосування для характеристики професійно-педагогічної підготовки студентів.

Виклад основного матеріалу. Термін «методологія» має грецьке походження і означає «вчення про метод» або «теорія методу». Слід зазначити, що в сучасній науці відсутній єдиний підхід щодо визначення означеного поняття. Словникові джерела наводять різні тлумачення методології в залежності від галузі знань. Так, у філософському словнику наведено таке визначення методології – 1) сукупність пізнавальних засобів, методів, прийомів, що використовуються у якій-небудь науці; 2) галузь знань, що вивчає засоби, передумови і принципи організації пізнавальної і практично-перетворювальної діяльності [12, с. 278]. Автори психологічного словника трактують методологію як шлях пізнання, отримання і пояснення необхідних фактів і розкриття закономірностей явищ, що досліджуються [3, с. 138]. У педагогічному словнику методологія визначається як учіння про принципи побудови, форми і способи науково-пізнавальної діяльності [15, с. 38].

Із наведених визначень ми бачимо, що методологію можна розглядати на різних рівнях. У сучасній педагогіці методологія найчастіше розуміється у широкому (як філософська теорія пізнання) і вузькому (як теорія наукового пізнання у конкретних науках) смисловому навантаженні. За визначенням П.Образцова, в широкому смислі слова

методологія – це сукупність найбільш загальних, передусім світоглядних, принципів у їх застосуванні до вирішення складних теоретичних і практичних завдань, це світоглядна позиція дослідника. Разом з тим це і вчення про методи пізнання, що обґрунтовують вихідні принципи і способи їх конкретного використання у пізнавальній і практичній діяльності. Методологія у вузькому розумінні – це вчення про методи дослідження [6, с. 9].

Інші науковці виділяють три рівні методології. Так, В.Краєвський вважає, що зміст першого рівня – це філософські знання; другий рівень – загальнонаукова методологія (системний підхід, діяльнісний підхід, характеристика різних типів наукових досліджень, їх етапи та елементи тощо); третій рівень – конкретно-наукова методологія, тобто сукупність методів, принципів дослідження і процедур, що використовуються у певній науковій дисципліні [5, с. 165]. М.Дьяченко і Л.Кандибович виділяють а) філософську методологію, яка виступає як система найбільш загальних принципів і методів наукового пізнання; б) загальнонаукову методологію – вчення про структуру, логічну організацію, висновки і засоби пізнавальної діяльності в галузі теорії й практики; в) часткову або спеціальну методологію – сукупність принципів і методів пізнання у конкретній науці [3, с. 138].

Системний підхід – це принцип, який за своїм місцем в ієрархії рівнів методології науки виступає як ланка, що пов'язує філософську методологію і методологію спеціальних наук. Слід зазначити, що поняття системного підходу досить широке. Проілюструємо це на прикладі дефініцій, наведених у словниках, де системний підхід визначається: як напрям у спеціальній методології науки, завданням якого є розробка методів дослідження й конструювання складних за організацією об'єктів як систем [2, с.305]; як засіб аналізу для одночасного виявлення і визначення великої кількості процесів і компонентів, а також взаємозв'язків, що утворюють систему [15, с. 59]; як метод, який використовується для аналізу об'єктів, що мають безліч взаємопов'язаних елементів, об'єднаних спільністю функцій і мети, єдністю управління і функціонування [8, с. 151].

З урахуванням наведених визначень, зазначимо, що системний підхід застосовується до тих явищ, що належать до категорії систем. Він дає можливість досліджувати основні компоненти і системоутворювальні зв'язки педагогічних процесів і явищ; визначати місце певної системи в системі інших явищ, тобто виявляти підсистеми і їх взаємозв'язок; створювати системи з покращеними функціями тощо.

У сучасній науці системний підхід розглядається як спосіб пізнання, що визначається гносеологічною настановою розглядати предмет як систему і передбачає певну логіку дослідницької програми. На думку науковців (І.Блауберг, З.Решетова, В.Шадриков, Е.Юдін та ін.), ключовим моментом є вивчення об'єкта в його цілісності. На думку З.Решетової, системний підхід виключає «самість» об'єкта, а розглядає його включеним у систему з іншими об'єктами, взаємопов'язаними і взаємодіючими з ним, таким, що змінює свої властивості під впливом взаємопов'язаних з ним об'єктів. Саме тому річ, включена в нову систему зв'язків, – інша річ. Крім того, сам об'єкт, його власна природа розглядаються не синкретично, як емпірично дана, нерозривна цілісність, а як цілісність системна – внутрішньо розчленована на складові частини, що мають свої індивідуальні відмінності [13, с. 63].

Характеристику системного підходу доцільно розпочати з визначення сутності поняття «система» як базового в системних дослідженнях. Слід зазначити, що в сучасній науці не існує єдиного визначення цього поняття. Науковці вже нарахували їх близько 40. Наведемо деякі дефініції. Так, відповідно до філософського словника система (грецьк. *systema* – складене з частин, об'єднане) – це сукупність елементів, що знаходяться у відношеннях і зв'язках між собою і утворюють певну цілісність, єдність [12, с. 427]. Педагогічний словник наводить таке визначення: система – 1) дещо ціле складне, єдність, що об'єднує множину елементів, пов'язаних один з одним; сукупність, здатна ділитися на підсистеми; 2) виділена на основі певних ознак упорядкована множина взаємопов'язаних елементів, що об'єднані загальною метою функціонування і єдності управління та виступають у взаємодії з середовищем як цілісне явище [15, с. 59].

У загальній теорії систем поняття «система» найбільш повно розкривається у працях В.Садовського, А.Уймова, А.Цофнаса. В.Садовський визначає систему як упорядковану певним чином множину елементів, що взаємопов'язані між собою і утворюють деяку цілісну єдність [10, с. 98]. А.Уймов називає системою будь-яку річ, на якій реалізуються деякі відношення, що мають певну, заздалегідь фіксовану властивість. Цю певну властивість автор іменує атрибутивним концептом системи, відношення, що її має, – реляційною структурою, а речі, які знаходяться у цьому відношенні, – субстратом системи [11, с. 40]. Дещо інший варіант цього визначення наводить А.Цофнас. На його погляд, можливим є два визначення системи, у яких використовуються три філософські категорії – річ, відношення, властивості: 1. Системою є довільна річ, коли якісь її відношення відповідають певній властивості. (Це визначення називають атрибутивним). 2. Система – це довільна річ, будь-які властивості якої відповідають певному відношенню. (Це визначення іменують реляційним) [14, с. 52].

З.Решетова виходить з того, що будь-який об'єкт у сучасній науці розглядається як особлива система, що має деяку якісну визначеність. Тому найбільш загальне визначення системи, на її думку, виражає діалектичні відношення цілісності об'єкта і його внутрішньої дискретності, суперечливості його природи – якісна своєрідність цілого від частин (елементів), що його складають [9, с. 42]. У визначенні, яке запропонував В.Оконь, основною властивістю системи визначається наявність взаємозв'язку елементів системи. За його формулюванням, система – це предметно і логічно упорядкована група складових, що точно відповідає своїм функціям, а також зв'язків між ними. Групу цих зв'язків (співвідношень) він називає структурою [7, с. 183].

Враховуючи різні погляди вчених щодо трактування поняття системи, Г.Щедровицький зазначає, що система може і повинна характеризуватися у декількох різних планах: 1) як сукупність процесів; 2) як функціональна структура; 3) як певна організація, або організованість, матеріалу, охопленого цією структурою і цими процесами; 4) як морфологія, на якій склалася певна система [17, с. 366].

За результатами аналізу поняття «система», В.Шадриков виділяє загальні положення, що характеризують будь-яку систему: по-перше, «система» є чимось цілісним, відмінним від навколишнього середовища; по-друге, ця цілісність має функціональний характер; по-третє, система уявляється як диференційована на кінцеву множину взаємопов'язаних елементів, що мають певні властивості; по-четверте, окремі елементи взаємодіють у плані загального призначення системи; по-п'яте, властивості системи не зводяться до властивостей, що утворюють її компоненти; по-шосте, система знаходиться в інформаційній та енергетичній взаємодії з довкіллям; по-сьоме, система змінює характер функціонування залежно від інформації про отримані результати; по-восьме, системи можуть мати властивості адаптивності [16, с. 29].

Зазначимо, що система як організована цілісність і стійке утворення формується певними елементами з фіксованими індивідуальними властивостями. Водночас ми можемо виділити окремі елементи та дослідити їх походження, тобто будь-яку систему можна розчленувати на окремі складові. У загальній теорії систем вони іменуються системними дескрипторами, до яких А.Уймов, А.Цофнас відносять концепт, структуру і субстрат системи. На думку учених, концепт – це певна визначеність (певна властивість або певне відношення), з якого починається системне уявлення; субстрат – це та річ, на якій реалізується структура, тобто – це елемент системи, її складова частина [14, с. 57]. Елементи є відносно неподільною частиною системи, але за своїми індивідуальними властивостями відрізняються один від одного й від системи. Структура виступає як системоутворювальних фактор, тобто, якщо поняттям системи виражається цілісність об'єкта, то поняттям структури – його внутрішня дискретність, розчленованість на частини, які знаходяться у певних відношеннях і зв'язках, завдяки яким вони й утворюють цілісність.

З.Решетова зазначала, що виявлення специфічних особливостей структури є тим підґрунтям, на якому будуються усі інші аспекти дослідження систем: їх функціонування,

управління, розвиток, типологія [9, с. 43]. Структура – це один з найбільш важливих дескрипторів системи і є не просто певною кількістю компонентів, елементів тощо, а виступає як форма організації системи як цілісності, як сукупність взаємопов'язаних елементів (З.Решетова); як елементи складу, поставлені у певні відношення один до одного для забезпечення цілеспрямованого функціонування (В.Сагатовський); як сукупність зв'язків між компонентами цілого, а також між елементами і цілим, необхідними для функціонування системи (В.Оконь); як об'єктивно існуюче ціле, представлене елементами і їх взаємозв'язками один з одним і з цілим (В.Шадриков). Отже, структура необхідна для впорядкування системи, вона пов'язує компоненти, розміщує їх у певному порядку, перетворює їх, надаючи їм певної узагальненості.

Зазначимо, що будь-яка система має не лише структуру, а й організацію. Структура вносить в багатоманітність внутрішніх зв'язків об'єкта впорядкованість, що виражає внутрішній механізм поведінки системи. Кількісна характеристика впорядкованості виражається поняттям організації системи. Саме нею забезпечується спрямований характер поведінки системи в середовищі, тобто цілеспрямованість її існування [9, с. 44]. Організація виступає як спосіб зв'язку елементів системи, який змінюється у двох протилежних напрямках: вгору або вниз, зниження або підвищення її рівня; це певний порядок, зумовлений метою і призначенням системи. Мета в цьому випадку виступає як бажаний стан системи або результат її діяльності.

Наявність різноманітних елементів, їх системних зв'язків викликає необхідність у їх упорядкуванні, що виявляється в ієрархії системи, тобто у явищі, за якого на компонент системи впливає не один безпосередньо пов'язаний з ним компонент, а багато інших, безпосередньо з ним не пов'язаних. Властивості елементів як неподільних частин на одному з рівнів і їх системоутворювальні зв'язки виступають явищами, сутність яких може бути розкрита лише на наступному рівні, коли кожний елемент попереднього рівня виступає відносно автономною підсистемою і розглядається уже як такий, що має свою внутрішню структуру. Тому, як зазначає З.Решетова, досліджуваний об'єкт виступає своєю багатопорядковою сутністю. Його структура виявляється не тільки в паралельних «горизонтальних» площинах – структурами різних рівнів, а й структурою «вертикальної» площини – багаторівневою субординацією. Отже, в цілому структура об'єкта, що розглядається як багаторівневе утворення, має два «виміри» [9, с. 44].

Зауважимо, що поняття структури є важливим не лише для висвітлення сутності системного підходу, а й для визначення відмінностей системного і структурного підходів. Оскільки в сучасних дослідженнях досить часто використовуються, крім означених, ще й функціональний підхід, вважаємо за необхідне розмежувати ці поняття.

Як зазначає М.Каган, структурний аналіз діалектично пов'язаний з аналізом складу системи і дає можливість виявити закономірності взаємозв'язків компонентів системи, які надають їй цілісність; визначити ступінь складності системи, який залежить від того, на скількох рівнях розміщуються її підсистеми; порівняти систему з іншими її близькими для виявлення ізоморфізму (структурна подібність систем, що мають різний склад) або гомоморфізму (структурна схожість двох систем, при якому кожному елементу однієї може відповідати група елементів іншої). Компонентний і структурний аналізи системи тісно пов'язані з функціональним, який має два аспекти: розкриття механізмів внутрішнього і зовнішнього функціонування системи. Внутрішнє функціонування досліджується у його обумовленості, з одного боку, компонентним складом і структурою, з іншого – її зовнішньою функцією. Зовнішнє функціонування розглядається, з одного боку, в аспекті інформаційної взаємодії системи й середовища, а з іншого – у плані матеріальної взаємодії. Відтак, всебічний аналіз будь-якої системи можна отримати лише в результаті системного аналізу. Тому М.Каган наголошує на тому, що системний підхід не можна зводити ні до структурного, ні до структурно-функціонального, ні навіть структурно-функціонально-генетичного. Усі ці аспекти дослідження є лише компонентами більш складної і багатой методологічної системи [4, с. 26-31].

Найбільш точно логіку використання означених підходів, на наш погляд, розкривають І.Блауберг і Е.Юдін. Вони вважають, що найбільш простий в методологічному відношенні синтез будується на основі функціонального уявлення об'єкта вивчення, тобто синтезу різних характеристик об'єкта в цілісну систему, при чому функція розглядається як взаємозв'язок, що визначає порядок включення частини в ціле. Сукупність функцій дозволяє представити об'єкт як ієрархічно організовану систему. Функціональний підхід дає можливість перейти від поняття морфології до поняття структури, тобто від уявлення про структуру об'єкта до уявлення про його організацію. У свою чергу структурний підхід, на думку вчених, породжує проблематику упорядкованості і організованості. Результатом методологічного усвідомлення цього є розширення поняття про зв'язки і їх типологію, а тим самим створюються безпосередні методологічні передумови для переходу до розуміння системи [1, с. 40-41]. Отже, тільки поєднання структурного і функціонального підходів дає можливість пізнати сутнісну природу досліджуваної системи у всій її глибині.

З урахуванням основних положень, що характеризують категорії «система», «системний підхід» розглянемо одне з ключових понять нашого дослідження – «професійно-педагогічну підготовку». Процес професійної підготовки майбутніх педагогів визначається науковцями як багатофункціональна система взаємодії її об'єктів, що характеризується наявністю різних компонентів. Аналіз досліджень дозволяє виділити різні підходи до визначення основних компонентів професійно-педагогічної підготовки, що зумовлено, передусім, видами підготовки, її спрямованістю, змістом, методологічними підходами авторів тощо. Ми можемо виділити два основні підходи: структурно-системний і функціонально-системний.

Відповідно до структурно-системного підходу основні компоненти професійно-педагогічної підготовки визначаються науковцями в контексті теорії діяльності. Головними компонентами системи підготовки майбутнього педагога науковці (Г.Троцько, Л.Хомич та ін.) визначають мету, функції, структуру, зміст, засоби, форми і методи, контроль тощо.

Більш поширеним у дисертаційних дослідженнях є визначення компонентів професійно-педагогічної підготовки за функціональним підходом. Так, система підготовки майбутнього вчителя до саморегуляції педагогічної діяльності, яку пропонує В.Чайка, передбачає формування мотиваційної, теоретичної і практичної готовності й відображає структурно-функціональну взаємодію її основних компонентів: цільового, змістового, процесуального, результативного. М.Чобітько провідними компонентами формування професіоналізму вчителя у контексті його здатності до особистісно орієнтованої професійної діяльності вважає інтелектуальний, мотиваційний та комунікативний компоненти. Г.Троцько функціональними компонентами підготовки студентів вважає: проектувальний, гностичний, процесуальний, діяльнісний, комунікативний, управлінсько-організаторський. Т.Танько до компонентів музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів залучає такі: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, процесуальний та особистісний.

Як бачимо, науковці по-різному підходять до визначення компонентного складу поняття «професійно-педагогічна підготовка». Системний підхід дає нам можливість охарактеризувати її таким чином. Професійно-педагогічна підготовка – це система взаємопов'язаних і взаємодіючих структурних і функціональних компонентів, сукупність яких забезпечує достатній рівень готовності студентів до майбутньої професійної діяльності. Професійно-педагогічна підготовка – це суспільна система, оскільки характеризує взаємодію двох боків процесу: викладача і студентів, між якими виникають певні суспільні відношення. Крім того, ця система є відкритою, тобто здатною до обміну інформацією з оточенням; динамічною за своїм характером, а також такою, що саморозвивається під впливом середовища. Основними характеристиками професійно-педагогічної підготовки як системи ми можемо також визначити цілісність, процесуальність, організованість, керованість, адаптивність.

Відповідно до системного підходу професійно-педагогічна підготовка є інтегративною цілісністю, що має загальні характерні властивості, до яких належать: єдність і взаємозв'язок різних структурних елементів, об'єднаних єдиною метою; єдина внутрішня організація, яка характеризується зв'язками і залежностями між окремими компонентами системи. Відповідно до цього структурними компонентами професійно-педагогічної підготовки ми можемо визначити такі: мета, мотиви, функції, зміст, форми і методи, результат, суб'єкти педагогічної взаємодії.

Цілісність означеної системи визначається взаємозв'язком системоутворювальних та змінних складових процесу підготовки до педагогічної діяльності. Системоутворювальними елементами цієї системи можна вважати такі: мета, суб'єкти педагогічного процесу і результат, а перемінними складовими виступають зміст, мотиви, методи, форми, засоби професійно-педагогічної підготовки. Стрижневим компонентом, що визначає специфіку взаємодії інших структурних елементів системи, слід вважати мету.

Відповідно до функціонально-системного підходу професійно-педагогічну підготовку ми можемо визначити як сукупність взаємопов'язаних, інтегративних компонентів, об'єднаних єдиною метою і функціональними залежностями. Зауважимо, що науковці пропонують різні поєднання компонентів підготовки, проте можна визначити основні з них та їх варіативні визначення. Враховуючи те, що в основі визначення їх сукупності є розуміння професійно-педагогічної підготовки як діяльності, що забезпечує певний кінцевий результат (готовність), ми можемо узагальнити основні компоненти професійно-педагогічної підготовки таким чином: мотиваційний (мотиваційно-цільовий, ціннісно-мотиваційний тощо), змістовий (змістово-ціннісний, гностичний, теоретичний, когнітивний тощо), процесуальний (діяльнісний, технологічний, операційний тощо) та оцінний (оцінно-результативний, рефлексивно-аналітичний, результативно-корегувальний тощо).

Результатом професійно-педагогічної підготовки є готовність до педагогічної діяльності, що визначається науковцями як цілісне стійке особистісне утворення (І.Бужина, А.Ліненко, Г.Троцько), інтегральна характеристика, яка відображає особистісну позицію педагога (О.Шпак), інтегральне багаторівневе динамічне особистісне утворення (С.Литвиненко), інтегративна якість особистості (І.Гавриш), цілісна система стійких інтегративних особистісних утворень (Т.Жаровцева) тощо. Означене поняття ми можемо розглядати і як підсистему в системі «професійно-педагогічна підготовка», і як окрему систему.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що в науковців наявні різні погляди щодо змісту, структури готовності, але вони одноставно дотримуються думки, що готовність до професійно-педагогічної діяльності – це цілісне утворення, що містить взаємопов'язані і взаємозалежні компоненти, які водночас можуть виступати й як самостійні чинники. Попри розбіжності у трактуванні цього поняття основними характеристиками готовності до педагогічної діяльності ми можемо назвати такі: цілісність, стійкість, інтегративність, динамічність, полікомпонентність цього утворення.

Висновки. У сучасній науці системний підхід є провідним методологічним принципом, що дозволяє більш повно і глибоко розкрити об'єктивні закономірності побудови і функціонування педагогічних явищ. Проведений нами системний аналіз поняття «професійно-педагогічна підготовка» дав можливість визначити основні елементи цієї системи, їх взаємозв'язок та особливості функціонування, що стало підґрунтям для визначення особливостей та побудови моделі підготовки майбутніх вихователів до організації пізнавальної діяльності дітей.

Література:

1. Блауберг И.В., Юдин Э.Г. Становление и сущность системного подхода. – М.: Изд-во «Наука», 1973. – 270 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Краткий психологический словарь: Личность, образование, самообразование, профессия. – Мн.: «Хелтон», 1998. – 399 с.

4. Каган М.С. Человеческая деятельность. (Опыт системного анализа). – М.: Политиздат, 1974 – 328 с.
5. Краевский В.В. Общие основы педагогики: Учеб для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 256 с.
6. Образцов П.И. Методы и методология психолого-педагогического исследования. – СПб.: Питер, 2004. – 268 с.
7. Оконь В. Введение в общую дидактику. Пер. с польского. – М.: Высшая школа, 1990. – 382 с.
8. Полонский В.М. Словарь по образованию и педагогике. – М.: Высшая школа, 2004. – 512 с.
9. Решетова З.А. Реализация принципов системного подхода в учебных предметах // Теоретические модели разработки специалиста / Талызина Н.Ф. – М.: Знание, 1986. – С. 35-57.
10. Садовский В.Н. Основания общей теории систем. – М.: Наука, 1974. – 279 с.
11. Уемов А.И. Л. фон Бергаланфи и параметрическая общая теория систем // Системный подход в современной науке. – М.: Прогресс-традиция, 2004. – С. 37-52.
12. Философский словарь / Под ред. И.Т. Фролова. – М.: Политиздат, 1987. – 590 с.
13. Формирование системного мышления в обучении: Учеб. пособие для вузов / Под ред. проф. З.А. Решетовой. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 344 с.
14. Цофнас А.Ю. Теорія систем і теорія пізнання: Монографія. – Одеса: Астропринт, 1999. – 308 с.
15. Шестак Н.В. Высшая школа: технология обучения: Серия: Словари, справочники. – М.: Вузовская книга, 2000. – 80 с.
16. Шадриков В.Д. Проблемы системогенеза в профессиональной деятельности. – М.: Изд-во «Наука», 1982. – 184 с.
17. Щедровицкий Г.П. Философия. Наука. Методология / Редакторы-составители А.А. Пископель, В.Р. Рокитянский, Л.П. Щедровицкий. – М.: Шк. Культ. Политика, 1997. – 656 с.

В статъе обоснована возможность применения системного подхода в педагогических исследованиях, охарактеризована профессиональная подготовка будущих педагогов с позиций системного подхода.

The article grounds the possibility of the use of systematic approach in pedagogical researchers, characterizes professional training of future teachers in a view of systematic approach.

УДК 378.2(477)

Плахотнік О. В., Безносюк О. О.

ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ВНЗ

У статті акцентується увага на тому, що особисто орієнтований підхід до виховання студентської молоді вимагає відповідних педагогічних технологій, критичного аналізу, відбору і конструювання особисто значимого вмісту і засобів виховання з опорою на творчу самореалізацію.

Постановка проблеми. Політичні та економічні умови, які склалися в ході модернізації українського суспільства, принципово змінюють систему соціального простору. Нинішнє суспільство можна назвати перехідним, тобто не стабілізованим, якому притаманні альтернативні шляхи подальшого розвитку. Перспектива України буде залежати від інтеграції її основних соціальних сил, прояву їх інноваційності в усіх сферах